

în domeniul egalității de gen



Aceast glosar a fost realizat cu susținerea Programului „Femeile în Politică”, implementat de Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women) și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) în parteneriat cu Fundația Est-Europeană și Centrul „Parteneriat pentru Dezvoltare”, cu susținerea financiară a Guvernului Suediei.

INTRODUCERE

Scopul glosarului este de a populariza termenii folosiți pentru a descrie egalitatea de gen în contextul drepturilor omului. Termenii definiți în acest glosar sunt cel mai des folosiți în limbajul tehnic al domeniului egalității de gen, dar sunt utilizați și în vorbirea de zi cu zi. Vă invităm să lecturați acest glosar, însușiți termenii și să-i folosiți pentru a promova egalitatea de gen.

Imaginelor incluse în glosar fac parte din expoziția caricaturilor „*Egalitatea de Gen pe înțelesul tuturor*” și au scopul să diminueze stereotipurile din societatea noastră cu privire la rolurile de gen. Caricaturile au fost elaborate de Alex Buretz, textul a fost scris de Victoria Apostol, proiectul fiind realizat sub egida Platformei pentru Egalitate de Gen.

Platforma pentru Egalitate de Gen reprezintă o uniune benevolă de persoane fizice și juridice care acționează ca o voce activă și unitară pentru promovarea egalității de gen. Platforma a fost lansată la data de 19 iunie 2015. În prezent, Platforma are 30 de membri, fiind în continuare deschisă pentru noi membri.

Misiunea Platformei:

Promovarea egalității de gen în Republica Moldova prin îmbunătățirea cadrului legal și asigurarea implementării adecvate a acestuia.

Obiectivele Platformei:

se regăsesc în propunerile pentru programul de guvernare în domeniul promovării egalității de gen 2014 – 2018, prezentate în Agenda Egalității de Gen și anume:

- Promovarea participării și reprezentării echilibrate a femeilor în politică;
- Prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie;
- Promovarea unui mediu propice pentru asigurarea egalității de gen pe piața muncii;
- Promovarea antreprenoriatului feminin;
- Promovarea unui cadru instituțional adecvat pentru asigurarea egalității de gen.

Echipa de implementare:

Victoria Apostol - expertă gender, co-fondatoarea Grupului de Inițiative Feministe din Moldova

Valentina Bodrug-Lungu - vicepreședinta Platformei pentru Egalitate de Gen

Nina Lozinschi - secretara generală a Platformei pentru Egalitate de Gen

Victoria Roșca - asistentă de proiect

Contacte:

Adresa: str. Alexei Mateevici 60, Chișinău, R. Moldova

Email: office@egalitadedegen.md

www.egalitadedegen.md



✗ **Ce se zice în popor:**

”Bărbatul este capul familiei”

✓ **Cum este corect din punct de vedere al egalității de gen și drepturile omului:**

Membrii familiei sunt egali. Deciziile trebuie să se ia de comun acord. Comunicarea este cheia succesului în familie. Controlul și dominarea nu aduc nimic bun în familie.



✗ **Ce se zice în popor:**

”Locul femeilor este la bucătărie.”

✓ **Cum este corect din punct de vedere al egalității de gen și drepturile omului:**

Bucătăria este un spațiu domestic comun. Locul fiecărui membru de familie este la bucătărie. Atât bărbatul, cât și femeia au abilități culinare. Gătirea este învățată, nicidecum înnăscută. Gătește cine poate și vrea.

GLOSAR:

A

Acțiunile/măsurile pozitive pentru femei (eng. Affirmative Action)

urmăresc diminuarea discriminărilor de gen și se referă la modul de tratament, reguli, legi, politici care să restabilească grupurile marginalizate pe picior de egalitate cu cei avantajati. De exemplu, în cazul femeilor se promovează un sistem de cote pentru a crește reprezentarea femeilor în pozițiile de luare a deciziilor. Alte exemple de acțiuni pozitive pot fi: a nu depuncta perioada de întrerupere a activității pentru creșterea copilului în procesul de recrutare, a crea creșe de zi sau locuri de alăptare în apropierea locului de muncă sau a asigura program flexibil pentru mamele cu copii mici, a stabili un număr de locuri pentru candidații femei (într-un comitet, pe lista de alegeri politice, la admiterea într-o unitate militară).

Analiza de gen (eng. Gender Analysis)

reprezintă studiul diferențelor legate de condiții, nevoi, rate de participare, acces la resurse și dezvoltare, controlul mijloacelor, prerogative de luare de decizii etc. între femei și bărbați cu privire la rolurile repartizate în funcție de sex.

A fi sex pozitiv (eng. Sex Positive)

este termenul prin care se descrie percepția și atitudinea pozitivă față de sex, atât timp cât sexul este bazat pe consimțământ și respect reciproc.

Blamarea victimei (eng. Victim Blaming)

este termenul prin care se descrie învinuirea victimei pentru ceea ce i s-a întâmplat. Acest fenomen este des întâlnit în societatea din Moldova atunci când femeile sunt învinuite pentru violența pe care o îndură cum ar fi violul, abuzul domestic, hărțuirea stradală etc. Deseori femeile sunt învinuite pentru ceea ce purtau sau pentru ceea ce au spus atunci când au fost agresate fizic, verbal sau sexual. Victimele violenței niciodată nu sunt vinovate de ceea ce li s-a întâmplat. Vina aparține doar agresorului/oarei, care trebuie pedepsit/ă conform legii.

B

Cisgender (eng. Cisgender)

este termenul folosit pentru a descrie identitatea de gen a persoanelor a căror gen coincide cu sexul biologic.

C

Consimțământul (eng. Consent)

se referă la oferirea acordului. În contextul relațiilor umane, consimțământul se referă la oferirea acordului de a iniția o relație sexuală. Întreținerea relațiilor sexuale cu forța și fără obținerea consimțământului este considerat viol.



✗ **Ce se zice în popor:**

”Bărbatul trebuie să aducă bani acasă”

✓ **Cum este corect din punct de vedere al egalității de gen și drepturile omului:**

Atât bărbatul, cât și femeia sunt responsabili să aibă grijă de casa lor. Fiecare poate contribui financiar. Independența economică este benefică și necesară pentru fiecare membru al familiei.



✗ **Ce se zice în popor:**

”Femeile nemăritate sunt ca bucatele nesărate”

✓ **Cum este corect din punct de vedere al egalității de gen și drepturile omului:**

Căsătoria este o alegere liberă bazată pe consimțământ. Fiecare decide pentru sine când, cum și cu cine să se căsătorească. Femeile nu sunt obligate să se căsătorească la o vârstă anumită, așa cum nici bărbații nu sunt obligați.

Cota de gen (eng. Gender Quotas)

este un număr / procentaj, stabilit de o anumită autoritate, ca acțiune pozitivă temporară, în scopul de a depăși obstacolele structurale, pentru a reduce discriminarea într-o anumită zonă a pieței muncii sau în alt domeniu, mai ales în cel de luare a deciziilor. Este evident că prin cote nu se asigură consolidarea egalității de gen, ci doar sporesc reprezentativitatea femeilor în anumite domenii, în speranța că ele vor reuși să determine invalidarea unor stereotipuri de gen și că vor crea, pornind de la cunoașterea problematicii de gen, politici integratoare care să reducă discriminarea în toate domeniile de activitate. Cele mai vizibile domenii în care se practică stabilirea de cote sunt politica, sistemul național de educație și administrația publică, unde performanțele se apreciază și în funcție de numărul de femei care ajung în poziții superioare de luare a deciziilor.

Discriminarea (eng. Discrimination)

este un tratament diferențiat față de o persoană sau un grup de persoane în baza unui criteriu protejat, în comparație cu o persoană aflată în situație analogică, în realizarea unui drept. Discriminarea are la bază stereotipuri și prejudecăți. Discriminarea are loc în orice domeniu și oricine poate deveni victimă a discriminării. Una dintre consecințele discriminării constă în limitarea accesului la resurse economice, de exemplu neangajarea în câmpul muncii pentru că acea persoană e de etnie romă, rusă, bulgară etc. Discriminarea este o încălcare a drepturilor fundamentale ale omului. Fiecare dintre noi are dreptul de a nu fi discriminat.

D**Discriminarea în bază de gen** (eng. Gender Discrimination)

se referă la un tratament diferențiat în baza stereotipurilor de gen. Atât femeile, cât și bărbații pot deveni victime ale discriminării de gen. Discriminarea de gen se manifestă atunci când femeile și bărbații sunt tratați în defavoarea lor doar pentru că au un gen sau altul. De exemplu, discriminare este atunci când femeile nu sunt angajate în câmpul muncii pentru că se crede că rolul acestora este de a sta acasă și a avea grijă de copii.

Discursul instigator la ură (eng. Hate Speech)

se referă la un discurs care incită la ură față de o anumită persoană sau un grup de persoane care întrunesc caracteristici cum ar fi rasa, etnia, limba vorbită, religie, gen, vârstă, orientare sexuală etc. Un discurs de ură este bazat pe stereotipuri și prejudecăți.

Disparietate de gen (eng. Gender Disparity)

presupune neintegrarea unui gen (de ex. neintegrarea femeilor) pe picior de egalitate cu alt gen la toate nivelurile și în toate domeniile de activitate ale unei societăți democratice.



✗ **Ce se zice în popor:**
"Fii bărbat!"

✓ **Cum este corect din punct de vedere al egalității de gen și drepturile omului:**
Nu este rușinos să fii comparat cu o femeie. Femeie sau bărbat, onorabil este să fii om. Bărbații au emoții și trăiri. Ei sunt liberi să le exprime oricând, fără a fi judecați.



✗ **Ce se zice în popor:**
"Dacă asculți de femei, ești sub călcâiul ei"

✓ **Cum este corect din punct de vedere al egalității de gen și drepturile omului:**
Părerile femeilor sunt valoroase la fel ca și părerile bărbaților. Să asculți de părerea unei femei înseamnă să ții cont de niște sfaturi. La fel, să asculți de părerea unui bărbat înseamnă să ții cont de niște sfaturi.

Echilibru de gen (eng. Gender Balance)

se referă la raportul numeric dintre bărbați și femei ca o formă de reprezentare a ambelor sexe în cadrul diverselor domenii. Echilibrul de gen asigură ca participarea celor două sexe să fie proporțională în raport cu ponderea populației. De exemplu, Parlamentul Republicii Moldova ar trebui să fie format din 50% bărbați și 50% femei așa cum populația țării este formată din 49% bărbați și 51% femei.

Echitatea de gen (eng. Gender Equity)

se referă la crearea de condiții pentru femei și bărbați în funcție de necesitățile individuale și de grup ale acestora. De exemplu, femeile ar trebui să fie libere să solicite zile de odihnă atunci când au menstruație sau locul de muncă ar trebui să fie acomodat, astfel încât persoanele care au menstruație să poată beneficia de un loc unde se pot relaxa, așa cum menstruația este deseori dureroasă și creează disconfort. Un alt exemplu de echitate de gen este cel de acomodare a femeilor care alăptează. În Statele Unite ale Americii, angajatorii sunt obligați să ofere un spațiu privat femeilor care alăptează pentru ca acestea să fie în stare să-și storacă sânii atunci când au nevoie.

Echitatea în salarizare (eng. Equity in Payment)

se referă la asigurarea de salarii egale pentru muncă de valoare egală. Actualmente în Moldova, femeile sunt plătite cu 13% mai puțin decât bărbații pentru o muncă de valoare egală și pentru că le sunt oferite job-uri mai puțin plătite. De exemplu, femeile sunt angajate secretare, educatoare, bucătărese etc. profesii care sunt mai puțin plătite în comparație cu profesiile din domeniile construcție, IT etc. unde sunt anjagați aproape doar bărbați. Echitatea în salarizare are scopul să combată acest fenomen și să garanteze o salarizare egală atât pentru femei, cât și pentru bărbați pentru o muncă de valoare egală.

Egalitate de gen (eng. Gender Equality)

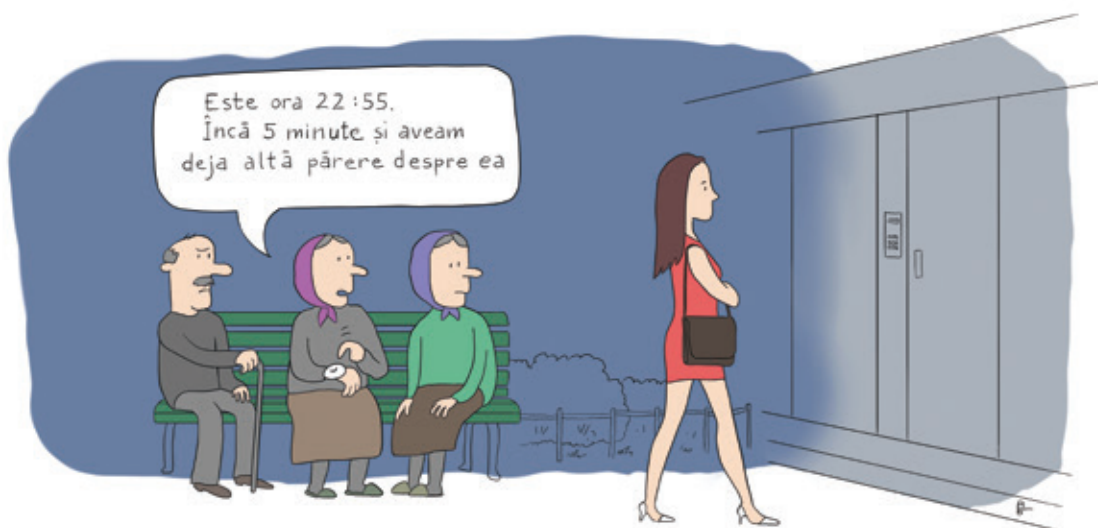
se referă la acceptarea și valorizarea femeilor și bărbaților în egală măsură în toate domeniile vieții. Egalitatea de gen este un drept prin care oricine este liber să-și dezvolte propriile aptitudini și să-și exprime opțiunile, fără a fi influențate de particularitățile sexului căruia îi aparține. Comportamentele, aspirațiile și nevoile diferite ale femeilor și bărbaților trebuie să beneficieze de apreciere și promovare egală. Egalitatea de gen cuprinde: egalitatea în drepturi, responsabilități și oportunități.

Egalitatea de șanse (eng. Equal Opportunities)

este crearea condițiilor necesare pentru femei și bărbați pentru a se dezvolta și a-și valoriza potențialul.

Feminismul (eng. Feminism)

este un set de valori și idei care promovează egalitatea politică, socială și economică dintre femei și bărbați. Este o ideologie care chestionează patriarhatul ca normă societală și este o mișcare care luptă pentru eliminarea acestuia (vezi definiția Patriarhatului).



✗ **Ce se zice în popor:**

”Și deșteaptă și frumoasă și devreme acasă”

✓ **Cum este corect din punct de vedere al egalității de gen și drepturile omului:**

Această expresie indică faptul că femeile trebuie să fie perfecte, să dețină toate calitățile pozitive, iar viața socială și timpul lor liber este limitat. Fiecare e unic în felul său și respectiv femeile și bărbații trebuie să fie așa cum ele/ei își doresc.



✗ **Ce se zice în popor:**

”Hai să vorbim ca de la bărbat la bărbat”

✓ **Cum este corect din punct de vedere al egalității de gen și drepturile omului:**

Nu există un mod anume de a vorbi dacă ești bărbat sau femeie. Agresivitatea și violența nu sunt forme de comunicare. Bărbații ca și femeile vorbesc calm, cu respect și bine intenționați.

Fluiditatea de gen (eng. Gender Fluidity)

este termenul prin care se definește libertatea de a nu avea o identitate de gen fixă.

Genul (eng. Gender)

este un construct social, cultural și politic prin care fiecare individ își creează o identitate. Genul este deseori asociat cu sexul biologic, astfel se creează confuzia că genul și sexul sunt la fel. Genul și sexul sunt două lucruri diferite și uneori nu coincid. De exemplu, sunt persoane care s-au născut cu un anumit sex, dar au o identitate de gen diferită. Aceste persoane se numesc transgender (vezi definiția pentru Transgender). Cu sexul te naști, genul – se învață. Genul se manifestă prin roluri de gen.

G

Hărțuirea (eng. Harassment)

se referă la comportamente discriminatorii, de enervare, de agasare repetată – fizică sau verbală, care duc la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator, cu impact asupra demnității unei persoane, prin inducerea de stări acute de stres, supărare, anxietate sau îngrijorare.

H

Hărțuirea sexuală (eng. Sexual Harassment)

se referă la propuneri sau avansuri sexuale directe/indirecte cu scopul de a obține sau de a oferi anumite beneficii. Se mai referă la comentarii indecente sau obscene, atingeri intenționate, nenesecare și nedorite, glume și aluzii cu tentă sexuală, priviri insistente asupra unor părți ale corpului, ocheade sau gesturi cu subînțeles, afișarea de poze ofensatoare din punct de vedere sexual. Hărțuirea sexuală este diferită de flirt. Un flirt nesolicitat sau insistent după ce a fost respins poate fi considerat hărțuire sexuală. Limita dintre flirt și hărțuire sexuală se stabilește prin existența consițământului, adică oferirea acordului de a primi comentarii, propuneri, solicitări cu tentă sexuală. Flirtul implică consițământul ambelor părți. Hărțuirea Sexuală are loc împotriva voinței persoanei, având ca efect suferințe și prejudicii.

Homofobia (eng. Homophobia)

este termenul prin care se definește un complex de emoții precum anxietatea, dezgustul, aversiunea, furia, stinghereala și frica pe care le simte o persoană față de persoanele de orientare homosexuală. Homofobia include, de asemenea, respingerea persoanelor despre care se crede că ar fi de orientare homosexuală, și a tuturor lucrurilor asociate cu acestea.

Identitatea de gen (eng. Gender Identity)

se referă la genul cu care se identifică o persoană – fie masculin, fie feminin, fie o combinație sau genul prin care este definită o persoană de către alți oameni, pe baza caracteristicilor percepute: roluri de gen, vestimentație, comportamente sociale. Identitatea de gen poate fi influențată de normele de gen, de familie și tradiții, de religie, de apartenența la un anumit grup, de situația socială etc. și poate avea un caracter dinamic.

I



✗ **Ce se zice în popor:**

”Orice femeie are nevoie de un umăr bărbătesc”

✓ **Cum este corect din punct de vedere al egalității de gen și drepturile omului:**

Fiecare persoană are nevoie de ajutor și sprijin în viață, indiferent de sexul acesteia. Bărbații ca și femeile au nevoie să fie încurajați, sprijiniți și ajutați. Femeile ca și bărbații se descurcă în viață, cerând ajutor atunci când au nevoie de el.



✗ **Ce se zice în popor:**

”Femeia nebătută este ca și casa nemăturată”

✓ **Cum este corect din punct de vedere al egalității de gen și drepturile omului:**

Violența nu trebuie acceptată sub nicio formă. Violența se pedepsește legal. Menținerea locuinței într-o stare curată depinde de toți membrii familiei. Bărbații au responsabilitatea de a mătura casa, la fel ca și femeile.

Intersecționalitatea (eng. Intersectionality)

este termenul care definește intersecția dintre mai multe identități care joacă un rol în experiențele trăite. Acest termen a fost dezvoltat de către cercetătoarea Kimberlé Williams Crenshaw pentru a descrie suprapunerea sau intersectarea identităților sociale și a sistemelor conexe de opresiune, dominație sau discriminare. De exemplu, fiecare dintre noi nu e doar o femeie sau un bărbat, noi suntem de o anumită vârstă, etnie, religie, rasă, vorbim o anumită limbă, toate aceste caracteristici formează diverse identități care se intersectează. Femeile rome sunt deseori discriminate triplu pentru că sunt femei, pentru că sunt de etnie romă și pentru că sunt femei rome.

LGBTQ (eng. LGBTQ)

este numele scurt al grupului de cuvinte lesbiană, gay, bisexual, transgender și queer. Acest acronim reprezintă o umbrelă pentru persoanelor care nu au o orientare hetero-sexuală și care au o identitate de gen diferită față de sexul biologic.

L

Limbaajul sexist (eng. Sexist Language)

se referă la expresii și cuvinte care sunt folosite pentru a denigra femeile sau bărbații.

Lucrator/oare al/a sexului comercial (eng. Sex Worker)

este termenul prin care se definește o persoană care prestează servicii sexuale contra cost fără a fi forțată să facă acest lucru.

Măsuri instituționale pentru promovarea egalității de gen

(eng. Structural Measures to promote gender equality)

sunt mecanisme pe care guvernele le crează sau le pun în aplicare în vederea îndeplinirii obligației de eliminare a discriminării pe criterii de sex și în vederea realizării egalității de șanse între femei și bărbați.

M

Misoginia (eng. Misogyny)

este ura manifestată față de femei. Această ură poate fi manifestată de către oricine, inclusiv de către femei față de alte femei.

Misandria (eng. Misandry)

este ura manifestată față de bărbați. La fel ca și misoginia, misandria poate fi exprimată de către oricine, inclusiv de către bărbați față de alți bărbați.

”Nu înseamnă nu” (eng. No means no)

se referă la faptul că atunci când femeile sau bărbații refuză să se angajeze într-o relație sexuală sau una de flirt, acel refuz trebuie tratat ca pe un refuz. Nu este nu și da este da. Aceste două răspunsuri nu pot fi confundate sau interpretate greșit.

N

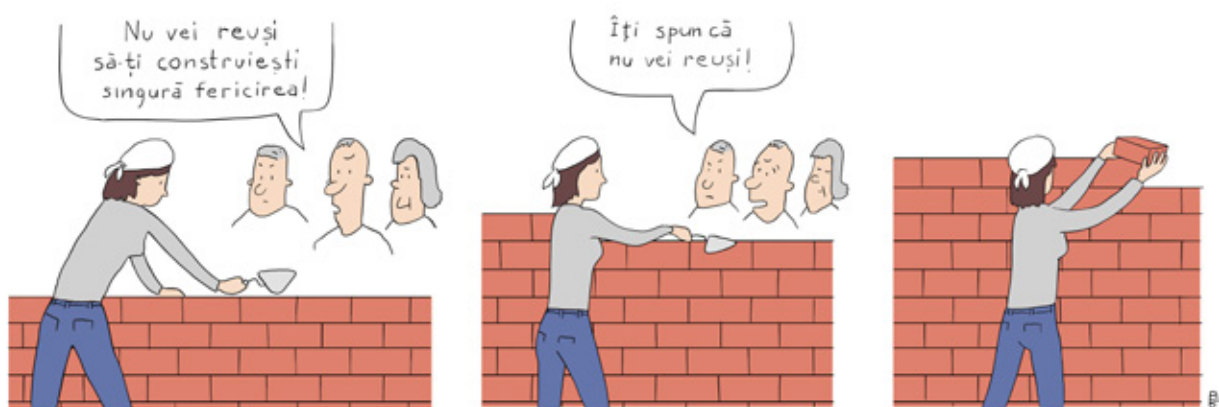


✗ **Ce se zice în popor:**

”Bărbații adevărați nu plâng”

✓ **Cum este corect din punct de vedere al egalității de gen și drepturile omului:**

A plânge înseamnă ați exprima emoțiile. Bărbații au emoții și este firesc să le exprime, inclusiv să plângă. Nu este rușinos să plângi.



✗ **Ce se zice în popor:**

”Femeia înțeleaptă își zidește casa”

✓ **Cum este corect din punct de vedere al egalității de gen și drepturile omului:**

Orice femeie are potențial de a studia, a urma o carieră și de a-și crea o familie. În cele mai dese cazuri femeile se află în situația de a alege între carieră și familie. Femeile ca și bărbații sunt interesate să aibă o viață împlinită alături de cei dragi, atât din punct de vedere al carierei, cât și al vieții de familie.

Orientarea sexuală (eng. Sexual Orientation)

este atracția emoțională și sexuală față de o persoană. Orientarea sexuală este de mai multe tipuri. Persoanele care sunt atrase de persoane care au sexul opus sunt considerate de orientare heterosexuală, cele care sunt atrase de persoane de același sex sunt considerate de orientare homosexuală. Persoanele atrase de ambele sexe, sunt considerate de orientare bisexuală.

Participare echilibrată de gen (eng. Gender participation)

se referă la reprezentarea femeilor sau a bărbaților în orice organism decizional din viața politică sau publică care nu trebuie să fie mai mică de 40%.

Politici de gen (eng. Gender Policies)

se referă la stabilirea standardelor juridice de garantare a exercitării principiului de egalitate de gen și a principiului nediscriminării nu este suficientă pentru realizarea unei egalități reale de gen. Pentru a-și îndeplini angajamentele asumate, guvernele trebuie să pună în aplicare și să implementeze în mod eficient măsuri de politici proactive și diferite strategii care au fost recunoscute de către organizațiile internaționale ca fiind indispensabile în urmărirea obiectivului de egalitate de gen într-un mod eficace. O abordare duală a acestor strategii este în genere acceptată: pe de o parte, exercitarea de acțiuni specifice inclusiv acțiuni pozitive/măsuri temporare speciale și, pe de altă parte, aplicarea integrării perspectivei de gen în toate procesele și domeniile de politică.

Patriarhatul (eng. Patriarchy)

este un model de societate construită pe o structură ierarhică unde bărbații dețin controlul și puterea de decizie.

Perspectiva de gen (eng. Gender Perspective)

se referă la o analiză prin prisma genului care contribuie la stabilirea faptului dacă nevoile femeilor și ale bărbaților sunt luate în considerare și deservite în mod egal de [o anumită] propunere legislativă sau de politici publice. Aceasta permite factorilor de decizie să elaboreze politici care au la bază înțelegerea realității socio-economice a femeilor și bărbaților și dă posibilitatea politicilor să ia în considerare diferențele (legate de gen).

Privilegiu (eng. Privilege)

este termenul prin care se definește avantajul unor persoane față de alte persoane. Acest avantaj este construit social și oferă comfort economic și psihologic persoanelor care îl au. De exemplu, o femeie are șanse mai mari să fie oprită pe stradă și pipăită fără voia sa decât un bărbat. Acest fapt, deseori determină femeile să fie atente cum se îmbracă și cum arată înainte de a ieși în stradă. Acesta e un efort adițional pe care bărbații nu-l fac și la care nici nu se gândesc.

Publicitatea sexistă (eng. Sexist Advertisement)

este definită prin lege ca publicitatea ce I. prezintă femeia sau bărbatul drept obiect sexual, în situații umilitoare sau degradante, violente și care ofensează demnitatea umană; II. promovează stereotipuri sexiste în scop discriminatoriu, cu menținerea percepției tradiționale asupra femeii drept o ființă slabă, vulnerabilă și dependentă, avînd o poziție socială inferioară. Publicitatea sexistă este interzisă în Moldova.

Prejudecățile de gen (eng. Gender Prejudices)

sunt opiniile pe care le avem față de femei și bărbați fără cunoașterea directă a faptelor. Prejudecățile sunt impuse prin educația de la părinți, școală, televizor, societate. Prejudecățile nu sunt fixe. Ele pot fi diminuate și eliminate prin cunoaștere și deschidere de a afla informație nouă și de alternativă.

R**Rasismul** (eng. Racism)

este credința în superioritatea unei rase față de alta și legitimarea inegalităților pe baza acestei credințe, manifestarea urii și a prejudecăților față de persoane care sunt percepute ca făcând parte dintr-o anumită rasă. Deseori femeile de altă rasă sunt discriminate dublu, în baza rasei și a genului.

Rolurile de gen (eng. Gender Roles)

presupun o combinație de compotamente, atitudini și norme pe care societatea le desemnează ca fiind specific femeilor sau bărbaților. De exemplu, locul femeilor este la bucătărie și a bărbaților să aducă bani în casă. Acestea sunt niște roluri de gen atribuite femeilor și bărbaților fără nicio bază științifică care ar determina că într-adevăr femeile sunt bune numai la gătit, iar bărbații sunt buni numai la adus bani în casă.

S**Sexul (substantiv)** (eng. Sex)

se referă la diferențele biologice, anatomice și genetice dintre corpurile umane.

Sexismul (eng. Sexism)

se referă la prejudecăți, stereotipuri și discriminarea bazată pe sex și/sau gen. Sexismul se manifestă prin expresii, acțiuni și gândire, afectând imaginea și demnitatea persoanei supuse acestor acțiuni. Poate fi exprimat atât de către bărbați, cât și de către femei.

Stereotipurile de gen (eng. Gender Stereotypes)

sunt un set de percepții despre cum trebuie să fie femeile și bărbații. Stereotipurile de gen impun un șablon de comportamente pentru femei și bărbați, care pot limita dezvoltarea personală și profesională a acestora.

T**Toleranța** (eng. Tolerance)

se referă la acceptarea lucrurilor și persoanelor care sunt diferite față de alte lucruri și persoane.

Transgender (eng. Transgender)

este termenul folosit pentru a descrie identitatea de gen prin care genul nu coincide cu sexul biologic.

Transfobia (eng. Transphobia)

este termenul prin care se definește un complex de emoții precum anxietatea, dezgustul, aversiunea, furia, stinghereala și frica pe care le simte o persoană față de persoanele transgender. Ea include, de asemenea, respingerea persoanelor despre care se crede că ar fi transgender, și a tuturor lucrurilor asociate cu acestea.

Trafic de ființe umane (eng. Human trafficking)

înseamnă recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea persoanelor prin amenințare cu forța sau prin folosirea forței sau a altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau situație de vulnerabilitate, sau prin oferirea sau acceptarea de plăți sau foloase pentru obținerea consimțământului unei persoane care deține controlul asupra altei persoane în scop de exploatare. Exploatarea va include, la nivel minim, exploatarea prostituției altora sau alte forme de exploatare sexuală, muncă sau servicii forțate, sclavie sau practici similar sclaviei, servitute sau prelevare de organe.

Violența asupra femeilor (eng. Violence against women)

se referă la abuzul verbal, emoțional, religios, fizic, sexual, psihologic și financiar față de femei anume pentru că acestea sunt femei. Acest termen este o ramificație a conceptului general *violență în bază de gen*, care se referă la abuzul verbal, emoțional, religios, fizic, sexual, psihologic și financiar manifestat față de o persoană în baza genului acesteia.

V

ISTORIA FEMINISMULUI PE SCURT

Feminismul este mai mult decât o ideologie politică. Feminismul este o mișcare, adică este acțiune și schimbare. Mișcarea feministă este vie și diversă, și continuă și în prezent, chiar dacă își are începuturile în sec.XIX-lea. Istoric, mișcarea feministă este caracterizată de trei valuri. Fiecare dintre aceste valuri reprezintă o anumită luptă politică, economică și socială a femeilor pentru recunoașterea drepturilor sale. În sec. XIX-lea femeile erau private de drepturi fundamentale precum dreptul la vot, proprietate, educație etc. De exemplu, codul civil românesc din 1866 declara femeia măritată incapabilă să întocmească acte publice. Ea nu avea dreptul să încheie nici un act administrativ, decât cu învoirea soțului sau a justiției; căsătorindu-se cu un străin, își pierde naționalitatea; nu putea dispune de dotă și nici de veniturile ei, realizate în timpul căsniciei¹. Chiar dacă erau persoane mature cu discernământ de a lua proprii decizii, femeile erau tratate ca infantile, minore și incapabile de a-și organiza viața. Privarea de drepturi fundamentale era acompaniată de un tratament inferior și discriminatoriu. Aceste lucruri au determinat femeile, în particular femeile din clasele privilegiate care au avut acces la educație privată, să se organizeze și să ceară recunoașterea drepturilor fundamentale. Astfel, **primul val** al mișcării feministe este lupta pentru dreptul de vot, proprietate, moștenire, divorț etc. În spațiul românesc femeile și-au obținut dreptul la vot în 1938, însă nu au reușit să-l exercite în practică din cauza celui de al II-lea război mondial care a început la scurt timp după.

Cel de **al doilea val** al mișcării feministe este caracterizat de lupta pentru recunoașterea dreptului la muncă (pentru femeile din clasa mijlocie și elită, care erau private de dreptul de a munci; femeile din clasele sărace au muncit dintotdeauna), dreptul de a decide asupra propriului corp (avort), responsabilizarea statului față de violența domestică, recunoașterea hărțuirii sexuale ca fenomen ce afectează femeile, condamnarea obiectificării comerciale a femeilor etc. Acest val are ca referință anii 1960-1980. În acea perioadă, mai multe mișcări politice și sociale au loc, și deseori acestea se intersectează. De exemplu, mișcarea feministă a luptat și pentru recunoașterea persoanelor de orientare homosexuală, alături de mișcarea LGBT din acea perioadă. Cu toate acestea, cel de al doilea val al mișcării feministe este specific Statelor Unite ale Americii (SUA) și altor țări din vest. În acea perioadă, Republica Moldova era parte componentă a Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste (URSS), astfel contextul social, economic și politic era diferit. Femeile din Republica Sovietică Socialistă Moldovenească erau deja integrate în câmpul muncii, aveau dreptul la avort, beneficiau de concediu maternal și de existența creșelor și grădinițelor. Totuși, locuind într-un sistem politic totalitar ca URSS, femeile Moldovei, precum și bărbații Moldovei, nu s-au bucurat de drepturile politice și libertățile civile recunoscute pe hârtie, deoarece totul era controlat și cenzurat. Mai mult, spațiul privat a rămas dominat de rolurile de gen, astfel încât femeile erau

¹ Ș.Mihăilescu, Din istoria feminismului românesc. Antologie de texte (1838-1929), Polirom, 2002, pag.18

considerate ca unicele responsabile de educația copiilor și îngrijirea casei, iar bărbații erau prezentați ca, capul familiei, cei care iau deciziile și lovesc cu pumnul în masă. Violența domestică la fel era ignorată de autoritățile publice și era privită ca o chestiune de familie. Tații lipseau ca concept social pentru care s-ar elabora politici publice. Legile cu privire la familie și creșterea copiilor le menționau doar pe mame. Având unele drepturi recunoscute, însă locuind într-o societate adânc patriarhală, viața femeilor din URSS nu era foarte diferită de cea a femeilor din SUA. Diferența constă în faptul că femeile din țările vestice aveau libertățile politice și civile recunoscute, cum ar fi dreptul la libertatea de exprimare și întrunire, ceea ce le-a permis să se organizeze și să continue mișcarea feministă. Femeile din URSS au fost lipsite de aceste libertăți, astfel aflându-se în imposibilitatea de a se organiza, de a se exprima, de a-și exercita spiritul civic ca cetățene. Astfel, cel de al doilea val al mișcării feministe nu s-a materializat în țările comuniste și sovietice.

Cel de **al treilea val** al mișcării feministe este caracterizat de conceptul intersecționalitate, care explică existența intersecțiilor dintre diverse identități pe care le avem ca ființe umane. De exemplu, noi nu suntem doar femei și bărbați, dar suntem femei și bărbați de o anumită etnie, vârstă, clasă, religie etc. La fel, conceptul de egalitate de gen, care se referă la crearea unui cadru legal care să asigure femeile și bărbații cu șanse egale și lipsă de discriminare devine popular pentru cel de al treilea val al mișcării feministe. Început în anii '90 și continuând până în prezent, acest val este specific și Republicii Moldova. Mișcarea feministă din Moldova este axată pe promovarea egalității de gen, precum și pe chestionarea rolurilor de gen din spațiul privat și public, care sunt construite în baza stereotipurilor și prejudecăților.

CADRUL LEGAL

La nivel național legile care promovează și protejează egalitatea de gen sunt următoarele:

- Lege Nr.71 pentru modificarea și completarea unor acte legislative din 14.04.2016. Această lege a introdus concediul paternal de 14 zile, cotele de gen de 40% pe listele electorale și în formarea guvernului, definiția publicității sexiste, hărțuirii sexuale, a limbajului sexist și a instituit unitățile gender în cadrul autorităților publice locale și centrale.
- Legea Nr.121 cu privire la asigurarea egalității din 25.05.2012
- Legea Nr.5 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați din 09.02.2006

La nivel internațional următoarele convenții promovează și protejează egalitatea de gen:

- Convenția Europeană pentru Drepturile Omului
- Convenția asupra Eliminării Tuturor Formelor de Discriminare față de Femei.
- Convenția de la Istanbul privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor.

